

УРОК № 11

Тема уроку: Німеччина. Місце країни у світі та регіоні.

Мета: сформувані знання про особливості економіко-географічного положення Федеративної республіки Німеччина, природно-ресурсний потенціал, державний устрій, населення, систему розселення і роль федеральних земель в її розвитку, визначити місце країни у світі та регіоні; активізувати навчальну діяльність учнів за допомогою комп'ютера; розвивати вміння працювати з картами, додатковою літературою, висловлювати власні думки; виховувати основні світоглядні ідеї, зацікавленість предметом, підтримувати інтерес до нових засобів навчання, прагнення до активної життєвої позиції.

Хід уроку

Місце країни у світі та регіоні

Німеччина – лідер об'єднаної Європи. Вона посідає **4-те місце у світі та 1-ше в Європі за валовим внутрішнім продуктом (ВВП), 11-те місце в світі та 3-тє в Європі – за золотовалютними резервами. За військовою потужністю Німеччина – 8-ма держава у світі та 4-та в Європейському регіоні.** Країна посідає **7-ме місце в світі та 1-ше в Європі за рівнем прямих іноземних інвестицій; 4-те місце в світі та 1-ше в Європі за рівнем науково-дослідницької активності.**

Сучасні успіхи німецької економіки забезпечено дією чинників, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці. Основні з них: економіко-географічне положення (ЕГП), працересурсний, науково-технічний, споживчий, природно-ресурсний потенціал, зважена соціальна та економічна політика уряду.

Економіко-географічне положення

Важливою передумовою розвитку національної економіки Німеччини є її ЕГП. Німеччина розміщена **в субрегіоні Західна Європа.** Вона межує суходолом **з дев'ятьма державами.** Країни-сусіди Німеччини – це переважно високорозвинуті держави, її партнери в Європейському Союзі. Усі сусідні країни, крім Швейцарії та Австрії, входять до військово-політичного блоку НАТО. Німеччина розташована на перетині найважливіших транзитних шляхів сполучення Європи. Вона має **вихід до Північного та Балтійського морів.** Країна наближена до важливих мінерально-сировинних баз Європи.

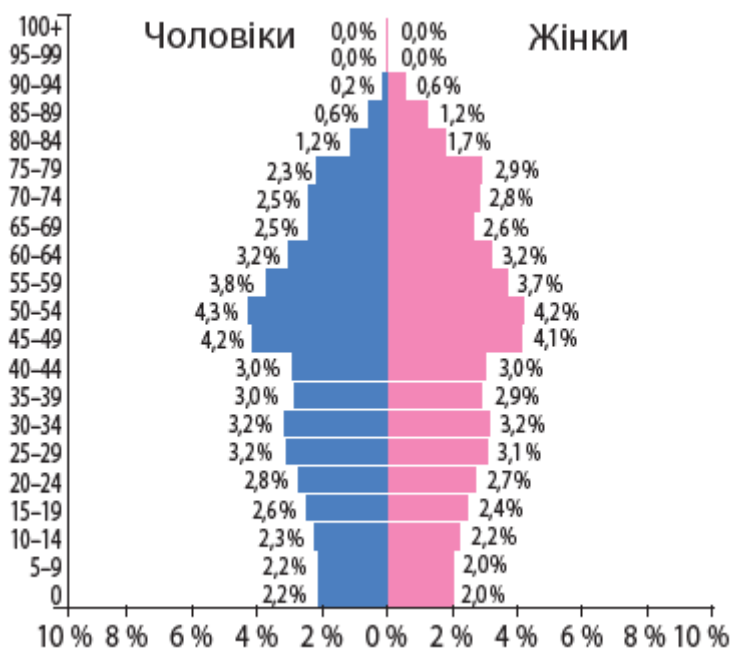
Працересурсний потенціал

Демографічна ситуація в Німеччині характеризується *I типом відтворення* населення. *Народжуваність низька: 8,5 осіб/тис. Смертність перевищує народжуваність у 1,5 раза – 11,6 осіб/тис.* Через те головною проблемою країни є *депопуляція: від'ємний природний приріст становить -3,1 осіб/тис.*, *середній вік населення – 41,6 року, тривалість життя в країні – 80,57 року.*

Наприкінці ХХ ст. у Німеччині гостро постали *дві проблеми: зростаюче безробіття та брак висококваліфікованих фахівців і робітників у непопулярних сферах діяльності.* Нині *рівень безробіття знизився з 12% до 5%*, а дефіцит робочої сили вдалося подолати через заохочення притоку іноземних робітників.

У сучасних умовах відбувся перерозподіл зайнятого населення в секторах національної економіки Німеччини. Зменшилася частка працюючих у первинному й вторинному секторах. Водночас зросла зайнятість у третинному секторі – *сфері послуг (понад 73,8 %).* Високою є зайнятість серед жінок.

Німеччина – *однонаціональна держава.* 91,5 % її населення становлять німці. Серед осіб з міграційним минулим, які отримали німецьке громадянство, переважають *турки (2,4 %), греки, росіяни, італійці, поляки, серби, хорвати, іспанці.* У Німеччині живе близько *20 тис. осіб української діаспори.*

Науково-технічний потенціал

Неабиякі наукові досягнення дають німецьким компаніям значні переваги в конкурентній боротьбі. Держава підтримує фундаментальні дослідження, участь німецького наукового середовища у міждержавних наукових програмах у рамках ЄС, стимулює запровадження наукового доробку в малий бізнес. *За часткою витрат ВВП на наукові дослідження (близько 3 %) Німеччина входить до топ-5 країн світу.*

Уряд Німеччини приділяє велику увагу використанню відновлюваних джерел енергії (ВДЕ). Так, країна посідає *2-ге місце в світі за використанням сонячної енергії*, а у 2004 р. у ФРН було введено в експлуатацію *найбільшу в світі сонячну електростанцію*.

Природно-ресурсний потенціал

Природні умови Німеччини в цілому *сприятливі* для розвитку господарської діяльності.

Клімат країни *помірний, перехідний від морського до помірно-континентального*. Такі кліматичні особливості визначають спеціалізацію сільського господарства.

У минулі століття на розміщення німецької промисловості суттєво впливали мінеральні ресурси. Нині більшість родовищ виснажено. Через те Німеччина стала країною, *залежною від імпортової мінеральної сировини*.

Хоча країна *має багато повноводних річок (Рейн, Дунай, Ельба)*, вона відчуває *дефіцит водних ресурсів* через великі потреби виробництва. Незначний гідроенергопотенціал річок, що стікають з Альп, майже повністю залучений у виробництво. Велику роль у судноплаванні крім річок *відіграють канали*.

Родючі бурі лісові ґрунти розміщені на рівнинах центру та півдня. На півночі переважають кислі дерново-підзолисті ґрунти. *Лісові ресурси обмежені*.

Зважена соціальна та економічна політика уряду

Успіхи німецької економіки є наслідком дотримання принципів моделі соціально-економічного розвитку, що її було прийнято після Другої світової війни. В основу *німецького «економічного дива»* покладений *змішаний, соціально-ринковий тип економічної системи*, який поєднує свободу ринкових відносин з державним регулюванням економіки. При цьому основний акцент робиться на соціальному забезпеченні. У центрі системи – підприємницька діяльність держави. На соціальні програми Німеччина витрачає понад третину ВВП.

Система розселення

Для Німеччини характерні *дуже високі показники середньої густоти населення та високий рівень урбанізації*. Середня *густина населення* становить *231,1 осіб/км²*. Особливо густо заселений *старий промисловий пояс Рур*, де густина населення коливається *від 1 000 до 5 000 осіб/км²*.

Рівень *урбанізації високий – 75,1 %*. На відміну від інших країн Європи в Німеччині немає єдиного центру міського розселення. Деякі міста в минулому були столицями німецьких князівств, що згодом стали федеральними землями у складі федеративної країни. Розширенню системи міст сприяв також розвиток мережі німецьких університетів. Нині в країні існує *13 надвеликих міст* з населенням понад 500 тис. осіб, у т. ч. *4 міста-мільйонери*. Найбільшими осередками розселення стали *міста-мільйонери: на сході – Берлін (3,54 млн осіб), на півночі – Гамбург (1,82 млн осіб), на півдні – Мюнхен (1,42 млн осіб)*. Унаслідок

субурбанізації навколо міст сформувалися міські агломерації. У західній частині країни сформувалася найбільша у Європі *Рейнсько-Рурська міська агломерація* (11 млн осіб), яка разом з агломерацією *Рандстад* у Нідерландах утворює *Прирейнський мегаполіс*. Серед понад *100 міст*, які входять до складу *Рейнсько-Рурської агломерації*, існує четверте за кількістю жителів у Німеччині місто-мільйонер Кельн (1,03 млн осіб). *До світових міст Німеччини належать Франкфурт-на-Майні, Мюнхен, Дюссельдорф, Гамбург, Штутгарт і Кельн.*

ЗАВДАННЯ

1. Уважно прочитайте поданий матеріал.
2. Опрацювати параграф підручника Безуглий В.В. Географія (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти навч. закл. – Київ: Генеза, 2018. – 192 с. § 7.
3. Створіть візитну катку Німеччини за схемою:

1.	Офіційна назва країни	
2.	Площа	
3.	Столиця	
4.	З якими країнами межує	
5.	Форма правління	
6.	Територіальний устрій	
7.	Країна за економічним розвиток	
8.	Кількість населення	
9.	Національний склад	
10.	Мова	
11.	Релігія	
12.	Грошова одиниця	
13.	Річки, моря	
14.	Гори	
15.	Найбільші міста	
16.	Провідні галузі промисловості	
17.	Основні галузі сільського господарства	